

Ganglova 10 K, Marija Ganglova 10 K. Živili nasledniki!

O zborovanju „Deželnega slov. učit. društva“ je tudi „Nova Doba“ priobčila poročilo. Veseli nas to in prav je tako. Čim več pišejo o nas, tem bolje za nas. Želeli bi si samo nekaj manj moralnih pridig. Dandanes je že tako, da nam dajejo vsi ljudje dobre svete, ki pa so samo besede. Učiteljstvo mi privesek ni tej ni oni stranki, ampak hodi svoja pota in dela tako, kar bo njemu, šolstvu in narodu v korist. Podpira tiste, ki podpirajo njega, a nasprotuje tistim, ki nasprotujejo njemu. — O imenovanem zborovanju je poročal tudi „Slovenec“. Ta vidi povsod same pošasti, tako tudi v vsakem našem koraku. Ta strah mu je izsilil to-le srčno izpoved: „Ljudstvo bo kakor na Nizjam Avstrijskem tudi pri nas vzelo v roke veliko mesto. Dobri učitelj bo ljudstvu najboljši prijatelj, ki bo užival njegovo največje spoštovanje, liberalne zagrice pa bomo pogladi tjakaj, kjer je jok in skripanje z zobmi“. — Naj se zgodi tako! Naj pridejo vsaj dobri učitelji dobri časi, druge naj vzame vrag, če je že tako določila „Slovenec“ volja! Samo, prosimo, po katerem zakonu določila?

Obol el je tovariš Jan ko Le ban na Bukovici pri Škofji Loki ter dobil dopust. Bolezen — učiteljska usoda!

Umrl je dne 26. pret. m. v Celju gosp. I. Petriček, bivši logarski in kmetijski oskrbnik, oče tov. Antona Petrička, nadučitelja v Žalecu. Naše sožalje!

Učiteljske v Mariboru. Z Dunaja poročajo brzojavno: Suplent v Iglici, Friderik Novotny, je imenovan za glavnega učitelja na mariborskem učiteljskem. — Učitelj na vadnici Gabriel Majcen, proti kateremu so učiteljski štrajkali, je tudi imenovan za glavnega učitelja na mariborskem učiteljskem.

Četrtoletniki mariborskega učiteljskega so izjavili, da obiskujejo zopet pouk, upajo pa, da bo učna uprava preiskala razmere na učiteljskem. Upati je, da se upravičeni zahtevi dijaštva ugodni in Majcen odstrani.

V zadevi ponemčevanja krčevinsko-leitersperške šole pridejo v doglednem času zanimive reči na dan. Dognalo se je, da so podpisovali hlape gospodinj, žene moške, ne da bi vedele za kaj se gre. S tem „podpisovanjem“ se bo bavilo najbrž državno pravdnstvo, in nemškutarji bodo za vedno — blamirani.

Iz Breznice nam poročajo: Naša šolska mladina je jako dovzetna. Kako radi so otroci segali po Zirovnikovih narodnih pesmih! Sto komadov je razdelilo med nje učiteljstvo in še so povpraševali po njih. Rednotako so deklice rade kupovale „Slovensko Abecedo“ gospe Milene Kiferletove. K letu jih gotovo spet naročimo, zakaj tudi odrasla dekleta se zanimajo za to priročno knjižico. Koginje, sezite pridno po nji, ker vam bo v veliko olajšanje pri pouku! — Tudi narodni kolek že čislajo naši otroci in imajo z njim svoje posebno veselje. Ponosni so, da podpirajo tudi oni za šolstvo tako velezaslužno družbo sv. Cirila in Metoda. Vedo tudi, da se prodajajo različni domači izdelki, kakor pridatek h kavi i. t. d., v družbino korist, in nekatere gospodinj so jih že jako pohvalile. — Tako je upati, da bo ljudstvo po otrocih zaznalo pomen narodnega dela.

2. januar 1908.*) Gotovo že leta in leta še noben dan ni učiteljem po Štajerskem napravil toliko preglavice kakor ravno ta dan. In zakaj? — Mnogo učiteljev je namreč mnenja, da je 2. januar 1908 šolski dan. Tako mislijo tudi nekateri okr. š. sveti, kakor n. pr. ptujski, ki je uradno zaukazal, da se mora po vseh šolah ptujskega okraja ta dan poučevati. — Drugi so zopet naziranj, da je 2. januar pouka prost dan, in so šolo za ta dan odpovedali. In tako sem storil tudi jaz, ker sem prepričan, da smo poslednji zakonito postopali. A oglejmo si odredbo c. kr. štaj. dež. šolskega sveta z dne 19. oktobra 1907, št. 3/4289/15, ki se v 5. zvezku str. 30 novih š. zakonov in odredb v navedenih točkah glasi doslovno: A. Bezüglich der allgemeinen Ferialtage während des Schuljahres haben folgende Bestimmungen zu gelten: a) in Orten, an denen sich Mittelschulen befinden, gelten die an den Mittelschulen eingeführten allgemeinen Ferialtage auch für die Volks- und Bürgerschulen; angenommen sind für die Volksschulen die Semesterferien und für die Volks- und Bürgerschulen der 2. Jänner; b) für die übrigen Schulen des Landes werden nebst den Sonntagen und den gebotenen Feiertagen als Ferialtage bestimmt: (Točke 1 do 3 nimajo s tem dnevom nobenega stika; zaradi tega jih tu ne navajam.) 4. die Tage vom 24. Dezember bis einschliesslich 1. Jänner. Naslednje točke 5. do 7. kakor tudi sledeči trije odstavki ne tangirajo 2. prosince, zato jih ne navajam. Pač pa je važen 4. odstavek, ki je povzročil nesporazumenje učiteljstva glede 2. januarja 1908. In ta se glasi: Am Donnerstage nach dem Ostersonntage, ferner am Donnerstage vor und nach Pfingsten und an solchen sonst schulfreien Donnerstagen, welchen ein schulfreier Tag unmittelbar vorangeht oder unmittelbar folgt, ist Schule zu halten. Tu smo na razpotju glede pravega dneva. Če tu navedene točke, oziroma

odstavke pazljivo čitamo, se bomo lahko uverili, da je 2. januar leta 1908 prost dan. Prva točka a) govori vendar o ljudskih šolah, ki se nahajajo v krajih, kjer so obenem tudi srednje šole. In tu se ukaže, da 2. januar ni pouka prost dan. — Mislim, da s to točko nimajo ljudske šole na deželi ničesar opraviti, ker se za te posebej v točki b) določuje pouka prosti dnevi. Najvažnejša točka za rešitev pravega vprašanja je četrta. Tu opozarjam cenjene tovariše na besede „bis einschliesslich 1. Jänner“. Iz tega sledi, da spada 1. januar k božičnim počitnicam. Potem pa se ne more ozirati na 2. dan januarja letos odredba, navedena v četrtem odstavku, da se mora v četrtek poučevati, ako je bil pred četrtkom pouka prost dan, ali pa pride tak dan po četrtku, torej po pouka prostem dnevu. Zakaj ko bi želel c. kr. dež. š. svet, da je četrtek po novem letu šolski dan, bi bil gotovo v svojem odloku izrečno navedel, kakor je to storil glede četrtkov po Veliki noči ter pred in po Binkoštih. Takisto bi moral tudi določiti, da je v četrtek 3. dne novembra pouk na vseh šolah, ki ne začnejo šolskega leta jeseni in imajo glavne počitnice od 1. septembra do 31. oktobra, oziroma do 2. novembra. Prepričan sem, da ne bo nobeden šol. vodja teh šol brez posebnega odloka c. kr. dež. šol. sveta začel s poukom 3. dne listopada, ako bi bil ta dan četrtek. — Uram, da sem cenjene tovariše prepričal, da je 2. dne prosince leta 1908. na ljudskih šolah na deželi pouka prost dan. Ljubo bi mi pa bilo, če se oglasi še kdo drugi v tej zadevi, da bomo vsaj leta 1913., ko nastopi enak slučaj, postopali enako, ako ne bo višja šol. oblast do tega časa ukrenila kaj posebnega. Gselman.

Iz seje c. kr. okr. šol. sveta v Kranju dne 30. decembra pret. leta. Predsednik poroča o kurencijah: Rudolf Zoré ima nastopiti svojo službo v Predosljah takoj začetkom l. 1908., Alojzij Sežun in Leo Piber pa začetkom drugega semestra, in sicer prvi v Mavčičah, drugi v Javorjah. Luka Knifcu v Trsteniku se podaljša dopust do 1. marca. Amalija Jegličeva v Kokri odide na novo službo na Dvorje koncem februarja, njeno mesto se pa razpiše. Trirazrednica v Šmartnem se razširi v štirirazrednico. Račun za l. 1907. z dohodki 1909/41 K in stroški 1317/18 K ter prebitkom 592/23 K se odobri, kakortudi proračun za leto 1908. s potrebnostjo 2331/05 K. Krajnim šolskim nadzornikom se imenujejo za Bukovico Janez Podobnik, za Dražgoše Janez Lotrič, za Št. Lenart župnik Fr. Sever in za Poljane župnik Jernej Ramovš. Za razpisano II. učno mesto v Senčurju se stavi primeren predlog. Nadzornik poroča o nadziranju nekaterih šol.

Društvo za oskrbovanje otrok ustanove v ljutomerskem okraju. Tako so sklenili na šestanku županov in učiteljev iz vsega okraja, ki ga je sklical dež. sod. svetnik Doksat v Ljutomeru.

Ponemčevanje ljudskih šol na slovenskem Štajerskem. Poročajo nam: Okraja Gornja Radgona in Omurek sta tako srečna, da sta dobila na slovenske šole svojega okraja same učitelje iz nemškega deželnega učiteljskega v Mariboru, ki so usposobljene same o z a n e m š k e š o l e. Te gospiče so: Schumacher pri Sv. Ani na Krumpingu in Kosehuch (Kožuh) pa pri Mariji Snežni. — V gornje-radgonskem okraju je slovenskim kandidatijam na kvar dobila učiteljsko službo pri Sv. Petru neka Annushech. Neverjetno, a resnično. Kaj ne, kako diši slovenski kruh; samo pazijo naj, da jim ne bo postalo hudo v želodec. Nam se dela temno pred očmi, ko vidimo, kako čudne in neumevne reči se dogajajo v naših Slo. gorcih. In kje hočejo dobiti našinci službe? Pri Nemcih je gotovo ne bodo. — Pred kratkim smo čitali, da se je tam gori na Pohorju upr. zavedni krajni šolski svet najodločneje takemu nastavljanju in doseglu popolen uspeh. Ali se ne bi tudi tukaj zavzeli mero-dajni faktorji za svoje pravice? Posnemajmo vrle Pohorje, in uspeh ne sme izostati! Tudi naši poslanci bi se naj pobrigali za naše ljudsko šolstvo in branili našo narodno posest.

Osebnost vstani na Koroškem. Za definitivne učitelje so imenovani: Jurij Derbuch v Spodnji Srednjavi, Fr. Smoly v Glančah, Franc Skale na Kokovem, Peter Beutelman v Pliberku, Gregor Bürger v St. Jakobu, Rich. Kreuzer v Ločah, R. Millinger v Prevaljah, Ter. Kravina v Zabicah, Ida Robin v St. Juriju na Zili, Hermine Zablatic v Orni. Hermine Zima v Grebinju, Marija Čarf v St. Jakobu v Rožu. Imenovana je za Prevalje učiteljica Reza Sommeregger.

Plemenitost. V Istri imajo plemenito navado, da novo imenovanim učiteljem in učiteljicam ne nakažejo plač po tri do štiri mesece. Ob čem naj živi tak srečnej? Ob zraku! Ko mu kruli v želodec, naj uči mladino o idealih. Ironija vseh ironij! Škandal vseh škandalov! Morda pa misli slavna istrska učna uprava privaditi s takim ravnanjem učiteljstvo — stradanja!

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Razgled po šolskem svetu.

— Veronauk se odpravi iz italijanskih ljudskih šol. Naučni minister Rava predloži državnemu svetu zakonski načrt, naj se veronauk odpravi iz vseh ljudskih šol ter se prepusti cerkvi.

— Proti teološki fakulteti. Svobodomiselniki na levoskem vseučilišču so priredili 9. pr. m. shod, kjer so sklenili resolucijo, da zahtevajo ločitev teoloških fakultet od vseučilišč ter izrekajo zahvalo in zaupnico Masaryku.

— Ljudski učitelji — državni uradniki. Vrttembergi deželni zbor je sprejel predlog, da se ljudskošolske učitelje uvrsti med državne uradnike.

— Druga glavna skupščina društva slov. profesorjev se je vršila dne 23. pret. mes. v Ljubljani. V resoluciji, ki se je sprejela, se zahteva tudi za Primorsko, Štajersko in Koroško za Slovence šole v materinem jeziku. — To društvo se lepo giblje in je za slovensko srednje šolstvo velike važnosti.

— 17.000 slovenskih otrok je v Istri brez — šole. Vlada gre seveda Italijanom na roko pri ustanavljanju italijanskih šol — slovenske so ji pa deveta brigada. To je pravičnost!

— Strelne vaje v gimnaziji. Na višji gimnaziji v Budimpešti se vadijo dijaki od leta 1904. dalje razen telovadbe in streljanju, ki je neobligatno. Dozdaj so streljali le v vežbalnim orožjem, letos pa so uvedli prave vojaške puške. Madjari že vedo — zakaj!

— Ne marajo denarja. Romunski list „Tribuna“ poroča, da sta prosila od 40 romunskih šol pravoslavne romunske škofije v Temesvaru samo dve za državno subvencijo. Ostalih 38 šol se ni obrnilo na vlado za podpore, ker se nečejo obvezati, da bodo intenzivneje negovale pouk v madjarskem jeziku.

Z gospodarskega polja.

— Nova slovenska posojilnica na Koroškem. V Borovljah so ustanovili slovensko posojilnico in hranilnico, registrovano zadrugo z omejeno zavezo, ki je začela poslovati s 1. januarjem 1908. Uradovalci bodo vsako nedeljo od 10. do 12. ure dopoldne. Sprejeti denar obrestuje zavod po 4%, posojila daje po 4¼% na osebni kredit proti posestvu. S tem se je odpravilo nujni potrebi slovenskega ljudstva v Borovljah, in novi posojilnici želimo najboljših uspehov.

— Gospodarska vladna akcija za postojnski okraj. Poslanec Hribar je bil pri ministrskem predsedniku z namenom, da bi se gospodarska akcija vlade raztegnila tudi na postojnski politični okraj, kjer vladajo skoro enake razmere kakor na primorskem Krasu. Ministrski predsednik je rekel, da se taka akcija ne da združiti z ono za Primorsko, ali obljubil je, da se bo vlada ozirala na to željo.

— Petroleji podražen. Večje avstrijske rafinerije petroleja so se zedinile, da povišajo cene petroleja za pol krone pri metričnem stotu. Pred kratkim je bil petrolej podražen za enako vsoto.

— Zakon proti alkoholu. Znano je, koliko zla prihaja od alkohola za poedince, za družine, občine in cele narode. Da se temu pomaga, je izdelal romunski finančni minister Emil Costinescu zakon o monoplu na pijačo, ki bo v kratkem predložen parlamentu v Bukarešti. Glavne točke tega zakona so sledeče: Uvede se monopol na pijačo, ki jo bo država sama prodajala in katera bo morala biti naravna in dobra. Gostilnice bodo v občinskih rokah; vodili jih pa bodo samo neporočeni ljudje, in sicer kot občinski uradniki. — Število gostilnic se ne sme množiti; v vasi, kjer je pa manj nego 150 hiš, sme biti samo ena gostilnica; kjer je manj nego 150 hiš, se sme otvoriti gostilnica le v tem slučaju, ako pet kilometrov naokoli ni nobene vasi z gostilnico. — Prepovedano je dajati pijačo na upanje ali na blago (žito i. dr.). Plačati se mora vedno takoj in v gotovem denarju. Gostilnice se zapirajo vsak dan ob 8. uri zvečer; ob nedeljah in praznikih morajo biti zaprte tudi dopoldne. Po gostilnicah so vsake vrste igre prepovedane. Pijače se ne sme dajati pijanim osebam in onim, ki še niso izpolnili 16. leta. Kdor se v pijanem stanju skrega ali stepe ali pade na ulici, bo kaznovan prvi pot z 20 kronami, drugič z 48urnim zaporom in tretjič dobi tri dni zapore. Ko prestane to zadnjo kazen, zapišejo njegovo ime v register pijancev, ki jim je po gostilnicah prepovedano dajati pijačo. — Ta zakon bo gotovo veliko koristil romunskemu narodu. Koristil bi pa tudi Slovincem.

— Kmetijska družba za Koroško je štela ob koncu 1906. leta 144 podružnic z 8169 člani in je imela 43 nadaljevalnih (nedejskih) kmetijskih šol s 594 učenci. Zveza koroških zavarovalnic za živino je štela 109 podružnic s 3775 člani, ki so imeli zavarovanih 20.475 živali. Izplačalo se je leta 1905. članom za nezgode 84.667 K 62 h. Zveza koroških čebelarstev šteje 43 podružnic s 738 člani in ima nastavljen 4 potovalne učitelje. Družba je izdala za povzdigo živinoreje 44.000 K, za povzdigo konjereje 73.000 kron. Za melioracije je izdala nad 20.000 K. Leta 1906. je imela nad 700.000 K prometa.

Družba je dobila leta 1906. od dežele in države 132.563 K podpore.

— Delniško družbo kranjskih opekaren so ustanovili v Ljubljani. Prvo veliko moderno parno opekarnico postavijo v Ilirski Bistrici.

— Kranjski kmetijski družbi je dalo poljedelsko ministrstvo 6000 K za izplačevanje nagrad za izboljšanje hlevov.

— Slovenske podružnice štajerske kmetijske družbe, na delo! V lep in vzpodbuden zgled vsem je gotovo mlada, še niti dobro leto poslujoča podružnica v St. Jurju ob južni železnici, ki je imela minulo leto, kakor je čitati v „Narodnem listu“, 20.000 K prometa. Naročilo se je 9 vagonov umetnih gnojil, za katere se je dobilo do 200 odjemalcev. Kaj pa druge podružnice? Poznamo marsikatero, ki še enega predavanja ni priredila, kaj šele, da bi kaj storila za gospodarsko povzdigo kraja. Dela je treba — in ne le lepih besed.

— Pošta v Avstriji je odpravila v letu 1906. 682 milijonov pisem in 463 milijonov dopisnic. Poslanega je bilo po pošti denarja za 1 milijardo 547 milijonov kron. Na 1000 prebivalcev pride povprečno 54.894 pisem, na vsakega posameznika na teden po eno pismo.

— Zoper žganje. V Berlinu so dame ustanovile društvo, kateremu je namen, boriti se zoper pijančevanje, posebno še proti žganje-pitju.

— Pregledovanje mleka. Na tretjem mednarodnem mlekerskem kongresu v Haagu je bila sprejeta nastopna resolucija: Povsod se mora uvesti veterinarsko, kemično in bakteriološko pregledovanje mleka. 2. Hlevi se morajo zidati po zdravstvenih predpisih. 3. Hleve in živino naj pregledujejo zdravstveni nadzorniki vsaj vsake tri mesece.

— Trgovski promet z živino v pret. l. Po statističnih pregledih je nazadov trgovski promet v prvem polletju pret. leta tako glede izvoza kakor tudi uvoza. Izvoz klavne živine je padel za 15.345 kosov, kar pomeni nazadovanje za več nego 9 milijonov kron. Najbolj je nazadov izvoz goveje živine, do čim se je izvoz ovac in prašičev nekoliko povečal. Tudi izvoz mesa je padel za okroglo 1 milijon kron vrednosti. Nazadovanje izvoza kaže posebno izvoz goveje živine v Nemčijo, nasprotno pa je poskočil izvoz ovac tako v Nemčijo kakor tudi v Belgijo. Izvoz prašičev je šel večinoma v Švico. Meso se je izvažalo na Nemško, v Švico, na Francosko in v Romunijo. — Uvoz klavne živine v našo monarhijo je nazadov v primeri z lanskim prvim polletjem za 78.037 glav, kar pomeni približno 11 milijonov kron vrednosti. Da je uvoz tako padel, je v prvi vrsti pripisovati zaprtiji Srbije. Uvoz iz drugih držav v našo monarhijo je precej neznamenit, samo Italija je uvozila 4331 glav goveje živine in istotako Črnagora 1150 govedi.

— Izseljenec iz Amerike. Laški listi iz kraljeva naznanjajo, da se seli iz Amerike v Italijo 200.000 ljudi, ker ne dobijo tam zaslužka. Vrne pa se jih še več. — Ogrska vlada je izdala naredbo, da se nikomur več ne izdajajo potni listi za Ameriko. Vrača se jako obilo ogrskih podanikov iz Amerike.

— Zavarovanje poljskih delavcev na Danskem. Danski minister notranjih zadev je predložil zbornici zakonski načrt za zavarovanje poljskih delavcev. Zavarovanje bo prisilno in se bo tikalo le onih poljedelskih in gozdarskih podjetij, ki plačujejo čez 12.000 K letnega davka. Manjši posestniki morejo pristopiti prostovoljno, in država plača zanje polovico doneskov. Ta letni državni prispevek je določen na 165.000 K. Na podoben način hočejo preurediti to zavarovanje na Nemškem.

— Življensko zavarovanje si pridobiva poleg izkazov naših zavarovalnih zavodov tudi v slovenskih krogih čimdalje večje priznavanje. Naši ljudje prihajajo končno do prepričanja, da ima naganje prihrankov v zavarovalne zavode velike prednosti. — Kapital, ki ga naložimo pri njih, se ne le obrestuje, temveč preskrbi vlagatelja z njim najboljše svojo rodovino. Če smo spoznali, da je neobhodno potrebno zavarovati ves gmotni imetek, potem je ravno naša dolžnost zavarovati tudi obitelj za slučaj, ako bi prerano izgubile dohodek, ki ga zasluži rodovinski oče. — Pri izbiranju zavarovalnih zavodov v svrhu zavarovanja naj odločujejo pri vsakem previdnem možu toliko ugodni zavarovalni pogoji in njihovi nizki ceniki, kolikor tudi varnost dotičnih zavarovalnih zavodov. Da bomo mogli lažje presoditi varnost zavarovalnih zavodov, moramo prej navesti nekatera pojasnila. Asekuracijski regulativ iz 1896. l. odreja, da morajo zavarovalni zavodi nalagati gotov del zavarovalnin, ki tvorijo premijsko rezervo. Tako pridobljene premijske rezerve zagotavljajo zavarovalcem izpolnitev obvez, ki so jih prevzeli zavarovalni zavodi pri rednem poslovnem razvoju. Pravilno je torej, da morajo izkazovati zavodi, ki obstojajo že dlje časa, visoke zneske premijskih rezerv, bodi zaradi tega, ker so že sprejeli velike zneske na zavarovalninah in imajo mnogo obvez, bodi tudi zaradi tega, ker so te njihove obveze starejše in v tem slučaju se mora že približevati premijska rezerva kar največ polni

*) Za zadnjo številko prepozno došlo. Objavljamo danes, ker je važno za bodočnost. Ured.